

1000 ha lasu z majątku Teratyn i na wykarczowanej części założono wieś Odlatajkę. W 1909 pozyskano folwark i las Drohiczany, w ten sposób powstała Kolonia Staszic. W roku 1816 powołano z inicjatywy Stanisława Staszica Towarzystwo Rolnicze Hrubieszowskie z siedzibą w Dziekanowie. W statucie tego towarzystwa Stanisław Staszic szczegółowo określił zasady funkcjonowania tego organu społeczno-gospodarczego. Zniósł niewolę osobistą chłopów i pańszczyznę. Ziemię będącą w posiadaniu dworu oddał na własność Towarzystwu po uprzednim przekazaniu jej w wieczyste użytkowanie członkom TRH. Stanisław Staszic stworzył dzieło, które stanowi istotny wkład

do rozwoju oświaty i postępu rolniczego w Polsce.

Od roku 1808, aż do śmierci piastował funkcję prezesa Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Warszawie. W latach 1807-1812 był członkiem Izby Edukacyjnej, a od 1810 roku ministrem stanu Królestwa Polskiego. Wiele podróżował i prowadził badania geologiczne. Jest autorem pierwszej mapy geologicznej Polski, a także autorem publikacji książkowych: „Przestrogi dla Polski”, „Ród ludzki”, „O ziemiórództwie Karpatów”. Stanisław Staszic uznawany jest za prekursora i twórcę polskiego ruchu spółdzielczego. Zmarł 29 stycznia 1826 roku w wieku 71 lat. Pochowany został na Bielanach.

200 lat spółdzielczości na ziemiach polskich

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Spotkanie historyczne z cyklu „Postacie niezwykle”

Stanisław Staszic (1755-1826)

Kazimierz Spalaniec, realizator cyklu spotkań pt. „Regionalizm jako forma promocji regionu”, historyk, regionalista, animator kultury, długoletni pracownik Wojewódzkiego Domu Kultury w Lublinie, autor i redaktor wielu publikacji poświęconych upowszechnianiu historii, kultury i ruchu regionalistycznego. Posiada na swoim koncie wiele dokonań, m.in. związanych z aktywną realizacją konkursu „Dni Miejscowości” i tworzeniem izb pamięci.

Szczególne zasługi położył jako animator towarzystw regionalnych. Z jego udziałem powstało 78 towarzystw na ponad 125 aktualnie prowadzących działalność na Lubelszczyźnie. Pod jego redakcją ukazały się m.in.: *Studia z dziejów Grabowca*, Lublin–Grabowiec 2003; *Dzieje Uchań 1484-2006*, Uchanie 2006, II wyd. poszerzone i uzupełnione, Uchanie 2009, album *Historia wykuta w kamieniu. 40 lat twórczości artystycznej Witolda Marcewicza*, Lublin 2008, a także *Dzieje Krzczonowa 1359-2011*, Krzczonów 2012.

Uczony, pisarz, publicysta, działacz społeczny i gospodarczy znany też „ojcem” polskiej geologii. Urodził się 6 listopada 1755 roku w Pile w rodzinie mieszczańskiej, z wykształcenia był duchownym. Jego główną życiową maksymą było „Być użytecznym narodowi”. W latach 1781-1794 był wychowawcą synów byłego kanclerza koronnego Andrzeja Zamoyskiego.

Pamiętać należy, iż Polska w drugiej połowie XVIII wieku żyła w oczekiwaniu wielkich przemian wewnętrznych. Ówczesny polski gmach państwowy, pełen pęknięć, wymagał solidnej i gruntownej naprawy. Toczone niemal ze wszystkimi sąsiadami wojny, ze Szwecją, Brandenburgią, Rosją, Tatarami i Siedmiogrodem, powodowały zmierch Rzeczypospolitej jako mocarstwa europejskiego. Największym nieszczęściem dla kraju była wojna domowa na Ukrainie w 1648 roku. Następnie po roku 1720 Polska weszła w strefę stałych wpływów państw ościennych. 17 lutego tego roku car Piotr I zawarł z władcą pruskim Fryderykiem Wilhelmem I traktat przymierza, gwarantujący współdziałania Rosji i Prus w utrzymaniu w Rzeczypospolitej podstaw dawnego ustroju z groźnym liberum veto i niebezpieczną wolną elekcją na czele. Każdy z trzech sąsiadów Rzeczypospolitej miał stałą regularną armię 150-200-tysięczną, dziesięciokrotnie liczniejszą od wojska polskiego.

Stanisław Staszic, podobnie jak Hugo Kołłątaj oraz odpowiedzialni wychowankowie szkół Komisji Edukacji Narodowej – pokolenie, z którego rekrutowało się wielu posłów Sejmu Czteroletniego 1788-1792, widział potrzebę wielkich przemian wewnętrznych państwa polskiego. W „Uwagach nad życiem Jana Zamoyskiego”, wydanych w 1785 roku, pisał: „Ten obywatel jest niegodziwy, który w nieszczęściu ojczyzny pracować dla niej zrzeka się i służyć jej nieprzyjaciółom wychodzi, ten złoczyńcą największym, który dla dopełnienia zemsty i dopięcia swojej pychy cudzoziemskie wojska do kraju wprowadza”. Postępowi publicyści tego okresu domagali się uwolnienia sejmiku od zmory liberum veto, oddalenia od sejmików szlachty gołoty, powiększenia wojska, które wzmocniłoby obronność kraju i uratowało ojczyznę od takich katastrof, jakim był I rozbiór Polski w 1772 roku. Żądali też dla mieszczańskich przedstawicielstwa w sali poselskiej obok szlachty, dla chłopów równej z innymi stanami sprawiedliwości oraz nieusuwalności z gruntów.

Stanisław Staszic w roku 1801 nabył dobra hrubieszowskie: tj. część Hrubieszowa i wsie do niego przynależne: Pobereżany, Brodzica, Dziekanów, Jarosławiec, Szpikolosa Starościąnske, później obszar ten był powiększony. W 1856 roku zakupiono pozostałą część Szpikłosa i Białokóry, w 1885 nabyto

200 lat spółdzielczości na ziemiach polskich

Dom Kultury
Lubelskiej Spółdzielni Mieszkaniowej

Spotkanie historyczne z cyklu „Postacie niezwykle”

Stanisław Staszic (1755-1826)

Prowadzenie **Kazimierz Spaleniec**

Spotkanie odbędzie się

we wtorek 11 października 2016 r. o godz. 18.00

w Galerii Sztuki Domu Kultury LSM

w Lublinie, ul. K. Wallenroda 4a, tel. 81 743 48 29

www.domkulturyism.pl

Wstęp wolny